

Skjøtselsplan for Vika i Isfjorden, Rauma kommune, Møre og Romsdal fylke.

Bioreg AS Rapport 2013 : 14

BIOREG AS

Rapport 2013:14

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersonar: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-243-3
Prosjektansvarleg: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgjevar: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 25.10.2013
Referanse: Oldervik, F.G., Folden Ø. & Langmo S.H.L. 2013. Skjøtselsplan for Vika i Isfjorden, Rauma kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2013 : 14. ISBN; 978-82-8215-243-3.		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for slåttemarka til gnr 29/4, Vika i Isfjorden, Rauma. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å take vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokalitetane.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtselsplan Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden © 03.07.2013. Biletet er tatt frå vegkanten ved riksveg 64, søraust for lokaliteten. Som ein ser var det nyleg hesja på kartleggingstidspunktet. Legg også merke til at vegkantane langs gardsvegen er slått, og difor vil inngå i lokaliteten.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Rauma; Vika.	8
Kjelder	12
Litteratur:	12
Munnlege kjelder:	12
Internett:	12
Ortofoto/kart.....	13
Bilete	13
Vedlegg 1. Artsliste.....	16
Vedlegg 2. Definisjonar	17

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å take vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld denne slåttemarkslokaliteten, Vika i Isfjorden i Rauma kommune, så er den ikkje kartlagd tidlegare. I Naturbase er eit tilgrensande areal (gnr 29/11) registrert som slåttemark. Denne vart lagd inn i Naturbase 07.05.2001 av John Bjarne Jordal og Steinar Stueflotten. Av lokalitetsskildringa går det fram at lokaliteten er tilplanta med kirsebær. Ved den naturfaglege synfaringa 03.07.2013 vart det klart at denne lokaliteten ikkje lenger har dei kvalitetane som skal til for ei slåttemark, så denne foreslår vi no blir fjerna frå Naturbase. Etter ynskje frå grunneigaren vart eit tilgrensande areal nedanfor husa i Vika (gnr 29/4) undersøkt. Dette har i fylgje grunneigaren vore slått to gongar kvart år, og vore svært lite gjødsla etter 1960. Vi har difor undersøkt dette arealet med sikte på at det kunne vere ein slåttemarkslokalitet og kva som skal til av skjøtsel for at dette kan halde fram.

Undersøkinga vart gjort saman med Roy Wiken, eigaren av gardsbruket (29/4). Det er vår eiga undersøking som ligg til grunn for skildring, verdisetting og avgrensing.

Nærare lokalisert ligg lokaliteten nedanfor husa i Vika, ovanfor riksveg 64. Enga ligg i ei sørvend li i Isfjorden, omlag rett over fjorden for Åndalsnes. Skjøtselsplanen for området har som hovudoppgåve å ta vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. Frå dagens bruk er den største føreslegne endringa at ein i alle fall dei fleste åra berre slår ein gong, og då etter midten av juli. Det kan elles vere bra viss ein kan supplera med litt haustbeite år om anna, om mogleg.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk både til eigar og brukar av den aktuelle slåttemarka for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar.

Mjosundet i Aure 25. oktober 2013

Tingvoll 25. oktober 2013

Rissa 25. oktober 2013

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

Solfrid Helene Lien Langmo

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla kulturmarkseng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark, fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljå. Her finst mange raudlista beitemarksopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunnal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobbyslått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Viktige lokalitetar finst m.a. i Urangsvåg, Bømlø, Gjuvsland og Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Kystblåstjernedominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uviss. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. I Funningsland, Hjelmeland finst ei dei få attverande solblomslokalitetane i fylket. Diverre vert den ikkje slått no.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gamalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

Ein bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakkettørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt høy, er bakkettørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Mange stadar på Vestlandet har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar, som til dømes svartkurle, er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er, og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødige oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreiring av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljossinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Korleis verta kvitt problemartar?

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljossinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjødurt vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljå eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

Platanlønn veks svært godt under dei rådande klimatiske tilhøva vi har i kyst- og fjordstrøk i store delar av Noreg. Ungplantane tåler å vekse i skugge, noko som gjev platanlønna fortrinn framfor mange andre treslag. Den spreier seg berre med frø som spirer tidleg på våren i store mengder. Eit felteksperiment i Flostrand naturreservat i Sogn og Fjordane (Hamre et al 2009) viste at den beste måten å verta kvitt den på er å rykke småplantane opp med rota.

Samstundes som ein set inn tiltak mot ungplantane, må ein også setje inn tiltak mot alle større tre. Mange stader står platanlønn som tuntre. Dette er ofte store og flotte tre, men dei kan bidra til betydeleg frøspreiing, og gjerne over større område. Både tuntrea og andre store tre bør hoggast som eit ledd i kampen mot spreiring av arten.¹

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

---

¹ Avsnittet om platanlønn er tilføyd av Bioreg AS

B. Rauma; Vika.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)							
Navn på lokaliteten Vika				Kommune Rauma		Områdenr.	
ID i Naturbase NY		Registrert i felt av: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS				Dato:03.07.2013	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlege og muntlege) Roy Wiken, grunneigar						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovudnaturtype: Slåttemark D01			95 % andel			Utform.: Svak lågurt-slåtteeng (D0115) 95% andel	
Tilleggsnaturtypar: Forstyrra mark i form av grusveg			5% andel			Forstyrra mark, dvs grusveg 5% andel	
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Gardsvegen gjennom lokaliteten P1Obv							
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstypar:
< 20 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt	D0115
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)							
<p>INNLEIING</p> <p>Det har på eigedomen Vika vore ein del kulturmark. Av denne er det no berre igjen eit areal mellom riksveg 64 og husa som kan reknast som slåttemark, og denne lokaliteten vart 03.07.2013 oppsøkt med det føremålet å undersøke om arealet oppfylte krava som ein naturtypelokalitet og eventuelt lage skjøtselsplan. Det var Bioreg AS ved Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo som utførte denne undersøkinga. Ved dei naturfaglege undersøkingane var lokaliteten nyleg slått og hesja.</p>							
<p>PLASSERING OG NATURGRUNNLAG:</p> <p>Lokaliteten ligg i ei sørvend li, rett ovanfor riksveg 64 som passerer litt sør for busetnaden på garden. Mot sør er den avgrensa av riksvegen, mot vest grenser den mot furuskog med innslag av ulike lauvtre som osp og morell, mot nord er tunet grensa, og mot aust grensar den mot lauvskog. Gardsvegen opp til husa går gjennom lokaliteten. Berggrunnen består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt slik som mesteparten av dette området gjer. Området ligg på grensa mellom boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone (SB) og i klart oseanisk seksjon O2. Lokaliteten er avgrensa i hovudsak på basis av ortofoto/kart, og er betre enn 20 m.</p>							
<p>NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten er avgrensa som slåttemark (D01). Vidare er den definert som svak lågurtslåtteeeng (D0115).</p>							

ARTSMANGFALD:

Av plantar vart det i 2013 påvist følgjande artar; Blåklokke, blåknapp, blåkoll, bråtestarr, einstape, engsmelle, engsyre, finnskjegg, firkantperikum, fjellmarikåpe, fuglevikke, geitsvingel, gjeldkarve, gjerdevikke, grasstjerneblom, grov nattfiol, gulaks, gulflatbelg, hengeaks, hundegras, hundekjeks, kvitkløver, kvitveis, jonsokkoll, jordnøtt, kattefot, krattmjølke, legeveronika, markjordbær, myrtistel, nyseryllik, prestekrage, ryllik, raud jonsokblom, raudsvingel, røsslyng, skjermesveve, skogfiol, skogmarihand, skogstorkenebb, skvallerkål, sløke, smalkjempe, smyle, smårapp, stormarimjelle, stormaure, teiebær, tepperot og vendelrot. Sommarfuglarten sotmålar må også nemnast.

Innanfor lokaliteten, på begge sider av gardsvegen er det planta ein del epletre.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Tidlegare drift: Før 1964 har vi ikkje opplysningar om drifta. Etter 1964 har drifta vore omlag slik som han er no.

Noverande drift: Dei som eig bruket no driv ikkje sjølv aktivt gardsbuk, og har ikkje gjort det sidan om lag i 1960. Lokaliteten har ikkje vore gjødsla. Graset er slått med tohjulsslåmaskin to gonger for sesongen, med den første slått varierende frå jonsok til midten av juli, og den andre ein gong utpå hausten. Graset vert hesja og nytta som for av ein nabo. Det var uvanleg fint slått i kantane, både vegkantane langs gardsvegen som kryssar lokaliteten og elles, og kantareala vil difor inngå i lokaliteten.

FRAMANDE ARTAR:

Innafor lokaliteten fann ein nyseryllik og hundegras. I kanten i aust nede ved vegen vart det registrert kring 5 m² med hagelupin, medan det nede ved vegen sør i lokaliteten vart registrert ei lita edelgran. Ovanfor lokaliteten i vest vart det registrert unge tre av platanlønn og morell.

KULTURMINNE:

Ingen registrert.

SKJØTSEL OG OMSYN:

For å oppretthalde verdiane som slåttemark, så er det dei grunnleggande skjøtselsgrepa som skal til: Ikkje gjødsling, sprøyting eller pløying, og det må vera sein slått og bakketørking eller hesjing av graset, og etterbeite om hausten om det er mogleg. I tillegg må det setjast inn tiltak for å verta kvitt ymse problemartar

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP:

Landskapet har venteleg vore eit småskalalandskap knytt til jordbruk tidlegare. Mykje i nærleiken av Vika er grodd att, så dette landskapet framstår i dag meir som eit fragment av det som var.

VERDIGRUNNGJEVING:

Enga er over 2 dekar, har tilnærma slåttemarkstruktur og ein viss artsrikdom, og med eit potensial for raudlista beitemarksopp. Med eit slåttetidspunkt som ofte er litt tidleg, og ingen raudlistefunn, meiner vi at verdien ikkje er nok til A, men heller er ein ganske sterk; **Viktig - B.**

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan: 25.10.2013	UTFORMA AV: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo		FIRMA: Bioreg AS	
UTM 32N 6938326 429444	Gnr/bnr. 29/4	AREAL (noværande) : 2,4 da	AREAL etter evt.restaurering:-	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Namn: Grunneigar Roy Wiken var med på den naturfaglege registreringa 03.07.2013. Før den tid var ein i telefonisk kontakt med vedkomande.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med meir) Har vore i telefonisk kontakt i samband med utarbeidinga av skjøtselsplanen.	

MÅL:

Hovudmål for lokaliteten:

- Det langsiktige målet er at lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista artar av beitemarkssopp og karakterartar av kulturmarksengplantar skal haldast på dagens nivå, eller aukast. (For liste over karakterartar, sjå artslista i vedlegg 1!)
- Det er også eit mål at den typiske jamne slåttemarkstrukturen vert teke vare på eller forbedrast.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast, pløyast eller sprøytast.
- Det skal ikkje nyttast tung traktorreiskap på lokaliteten. Til slått kan ein bruke tohjulsslåmaskin og ljå. I austre del av lokaliteten kan ein rake ned avlinga til nedkanten og hente avlinga der. I vestre del kan avlinga rakast austover mot gardsvegen.

Delmål for lokaliteten:

- Det skal ikkje vere vårbeite som følgje av at det er ein restbestand av orkidear på lokaliteten.
- Lokaliteten bør etterbeitast om hausten om mogleg, men ikkje så sterkt at det blir mykje opptrakka. Ved ufullstendig beiting er det viktig å få slått kantane. Om haustbeiting er vanskeleg å få til, kan sein håslått år om anna vera ein brukbar reserveløysing
- Lauvskogen særleg på austsida av lokaliteten bør tynnast noko. Eventuell transport med traktor må skje på frose mark, eller utanom lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast eller helst aukast jf. artslista i vedlegg 1.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast eller helst aukast (Sjå artslista for lokaliteten i vedlegg 1!)
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar av beitemarkssopp eller frå andre artsgrupper som kan dukka opp skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Platanlønn skal fjernast frå lokaliteten, og helst i nabolaget. Hagelupin som står på vegkanten må nedkjempast på ein måte som gjer at han i alle fall ikkje får setja frø, og målet er å vera kvitt den i løpet av ein 5-årsperiode. Edelgran bør hoggast før denne byrjar å spreie seg. Ein bør også vere merksam på at morell som er planta rundt lokaliteten kan spreie seg.

Tiltak:

- Slått mellom 15.07. og 15.08, tørking av graset minst to dagar, og så fjerning av avlinga.
- Haustbeiting om muleg, men ikkje så hardt beitepress at marka vert vesentleg opptrakka. Om det er vanskeleg/umuleg å få tak i beitedyr, så kan sein håslått år om anna vera eit alternativ.
- Mellom lokaliteten og bekken på austsida er det eit område utan slåttemarksstruktur som med fordel kan slåast flekkvis som raskeslått seinare, men då må ein tynne og rydde vegetasjonen ein del. Då fjernar ein også litt skuggeverknad. Kvisten må fjernast. Viss brenning av hogstavfallet er aktuelt (OBS! Sjekk lokale forskrifter), må ein finne ein fast bål plass utanfor lokaliteten.

- Fjerning av hagelupin: Før hagelupin får frøa seg må denne slåast, så hindrar ein mykje av spreingspotensialet. I tillegg bør ein prøve å rive opp plantene med rot, fungerer enklast om ein gjer det noko før blomstring.
- Fjerning av edelgran: Edelgrana spreier seg først når ho blir konglebærande, og må i alle fall hoggast før dei får konglar. Det er raskast å rive dei opp som små.
- Fjerning av platanlønn: Sjå generell del. Det blei observert mange småplanter rundt lokaliteten, noko som tyder på at det finst store tre ikkje så langt unna.
- Morell: Det er planta morell som skogstre på tidlegare slåttemark på eigedomen. Hogst og eventuell endring av treslag er eit stykke fram i tid, og inntil vidare må ein rydde unna plantane som kjem opp i kanten av slåttemarklokaliteten, helst når plantene er så små at ein kan rykke dei opp.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	kostnad	Kontroll: (Dato) Haust
<p>Generelle tiltak:</p> <p>Årleg slått ikkje før 15.07., og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet. Om haustbeiting er vanskeleg å få til kan sein håslått vera aktuelt. Kostnaden med dette er ikkje tatt med her.</p> <p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:</p> <p>Tynning av skog på austsida av lokaliteten. Kvisten må også fjernast frå området, eventuelt brennast utanfor lokaliteten, om dei kommunale brannføreskriftene gjev opning for det.</p> <p>Fjerning av hagelupin, platanlønn og edelgran</p>	<p>Årleg</p> <p>2014</p> <p>Årleg</p>	<p>2,4 daa à kr 2000,- = 4800,-</p> <p>4000,-</p> <p>600,-</p>	
UTSTYRSBEHOV: Tohjulsslåmaskin, ljà, høygaffel, rive, presenning			
OPPFØLGING: Skjøtelsesplanen skal evalueres innen, 5 år:			
Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Beitemarksopp er ikkje undersøkt.			
Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
Skjøtelsesavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtelsesplanen.			

Kjelder

Litteratur:

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Ny revidert utgave av DN-håndbok 1999-13 (under revisjon).

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Jordal, J. B. 2007: Slåtteeenger i Møre og Romsdal. Samanstilling av kunnskapen om biologisk verdifulle lokalitetar.

MR Fylke, Landbruksavd. rapport nr. 1-2007. 112 s. ISBN 978-82-91585-27-7. ISSN 0809-957X.

Jordal, J. B. & Stueflotten, S. 2004. Kartlegging av biologisk mangfold i Rauma kommune, Møre og Romsdal. Rauma kommune, rapport. 192 s. + kart.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Munnlege kjelder:

Roy Wiken, Vika, 6320 Isfjorden

Tlf. 970 81 827

Internett:

Dato

Nettstad

03.10.13

Miljødirektoratet, Naturbase

03.10.13

Artsdatabanken, Raudlista, Artskart og NiN

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet frå Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten avmerka med raudt. Den gamle avgrensinga er med gult, og ein kan sjå at denne no er grodd att med lauvskog.

Bilete

Figur 3. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 03.07.2013. Biletet er tatt mot sørvest, og viser den delen av lokaliteten som ligg sørvest for gardsvegen som kryssar lokaliteten. Som ein ser er det slått heilt inn til vegkantane.

Figur 4. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 03.07.2013. Biletet er teke frå gardsvegen og mot nordaust og viser ein del av epletrea som finst på lokaliteten. Som ein ser er det slått heilt inntil stammane, og skuggeverknadane er små.

Figur 5. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 03.07.2013. Biletet er tatt nede ved riksveg 64, og viser den tidlegare registrerte lokaliteten Vika (BN00001645). Som ein ser er denne heilt attgrodd med ung bjørk og kirsebær. I tillegg finst ein del ung ask her.

Figur 6. Foto; Øystein Folden, 03.07.2013 ©. Den austre delen av lokaliteten. Det vil vere positivt med noko tynning og reinsking av småkratt langs kanten.

Vedlegg 1. Artsliste

Artsliste for slåttemarkslokaliteten Vika i Isfjorden i Rauma

Karakterartar er utheva med feit skrift

Av plantar vart det i 2013 påvist:

blåklokke

blåknapp

blåkoll

bråtestarr

einstape

engsmelle

engsyre

finnskjegg

firkantperikum

fjellmarikåpe

fuglevikke

geitsvingel

gjeldkarve

gjerdevikke

grasstjerneblom

grov nattfiol

gulaks

gulflatbelg

hengeaks

hundegras

hundekjeks

kvitkløver

kvitveis

jonsokkoll

jordnøtt

kattefot

krattmjølke

lækjeveronika

markjordbær

myrtistel

nyseryllik

prestekrage

ryllik

raud jonsokblom

raudsvingel

røsslyng

skjermesveve

skogfiol

skogmarihand

skogstorkenebb

skvallerkål

sløke

smalkjempe

smyle

smårapp

stormarimjelle

stormaure

teiebær

tepperot

vendelrot

Sommarfuglar; Sotmålar

Vedlegg 2. Definisjonar

Under er ei enkel forklaring på eit par omgrep brukt i skjøtselsplanane.

Karakterartar vil i desse skjøtselsplanane seia planteartar som karakteriserer kulturmarkseng og som førekjem i større eller mindre mengde på dei ulike lokalitetane. Tidlegare vart desse artane ofte kalla naturengplantar og/eller seterartar. I mangel på noko betre viser vi til følgjande rapport: John Bjarne Jordal og Geir Gaarder: Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarkar og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruks-avdelinga, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6. Tabellen over kulturmarksengplantar (naturengplantar) hadde nok hatt behov for ein revisjon der artsutvalet vert gjort meir spesifikt for dei ulike utformingane av kulturmarkseng.

Ved å følgja denne linken kan ein lasta ned rapporten til Jordal & Gaarder frå 1995. Lista står på side 15 ff i rapporten; <http://www.jbjordal.no/publikasjoner/MR1994.pdf>.

Kulturmarksengartar: Engplantar med relativt låg toleranse for attgroing og gjødsling. Oftast er dei relativt lågvaksne og krev mykje ljøs, difor vert dei ofte utskugga av meir høgvaksne og nitrofile artar, dvs. artar som trivst best på godt oppgjødsla mark. «Naturengplantane» er utsette i dagens kulturlandskap fordi områda dei trivst i stadig blir mindre vanlege (Jorddal og Gaarder, 1995).

Veiledning til skjøtelsesplanskjemaet, B- Spesiell del.

Skjema B- spesiell del er delt opp i tre hoveddeler: Søkbare egenskaper (for Naturbase), Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplan) og Skjøtelsesplan. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes. Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer, se DN-håndbok 13 2. utgave 2006 <http://www.dirmat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>

Søkbare egenskaper:

Områdenavn: Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivningsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (d.v.s. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Områdenr.: Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

ID i Naturbase oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

Registrert av: (Inventør/kartlegger): Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Tidligere registrert: Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under Kilder mot slutten av dokumentet

Naturtype: Etter DN-håndbok 13 om naturtypekart-legging. **Utforming(er):** Etter DN-håndbok 13. usikkerhet m.m. utdypes i områdebeskrivelsen. **Mosaikk:** En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper eller utforminger som forekommer på lokaliteten registreres som mosaikk (tilleggsnaturtyper/-utforminger, helst med prosentandeler).

Verdi: A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen.

Stedkvalitet: Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i DN-håndbok 13.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Områdebeskrivelse

Områdebeskrivelse: Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtelses- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtelsesplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersone beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensingen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagmark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. **Bruk:** Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For *tilstand* angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men graset ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfting og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hevd* ovenfor) Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (hvor de vokser avmerkes på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

- Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kortere oppsummering av det som skrives i skjøtelsesplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.
- Del av helhetlig landskap: Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.
- Verdibegrunnelse (Obligatorisk): A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her. Restaureringspotensialet til lokaliteten bør inn i verdivurderinga, om (deler av) enga er i forfall.
- Merknad: Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m..

Skjøtelsesplan

Dato skjøtelsesplan: Dato for ferdigstilt skjøtelsesplan.

Utformet av: Navn på ressursperson som har skrevet planen ev hvem som har veiledet skjøtelsesplanarbeidet.

UTM: Sett inn koordinater for midtpunkt i polygonet, **Gnr/bnr:** Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtelsesplanen gjelder for. (Kan bli mange for store lokaliteter som kystlynghei. Her kan dere få hjelp av kommunen).

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Kontakt med grunneier/bruker: Det er meget viktig å holde god dialog med grunneier/ev. bruker under hele skjøtelsesplanprosessen, slik at skjøtelsesplanen blir konkret og tilpasset grunneierens behov, kapasitet og drif. Det skal dokumenteres at skjøtelsesplanskriver har hatt denne dialogen, og med hvem dialogen er ført.

Mål: Deles opp i hovedmål, delmål, ev. mål for delområder, samt tilstandsmål for enkelte arter. Rødlistearter, karakterarter, totalt antall arter. Konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling. Om området ligger innefor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtelsen så skal dette beskrives her.

Aktuelle tiltak: Deles opp i: *Generelle tiltak* (med henvisning til A: generell del i skjøtelsesplanen), *Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle* dvs restaureringstiltak som er nødvendig for konkret denne lokaliteten og som ikke er beskrevet i den generelle delen. Det kan være behov for brenning, ringbarking, tidspunkt for tiltak, midlertidig plassering av kvisthauger, bekjemping av problemarter, eller spesielle *hensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Til sist; *Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle.* Eks spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling av høyet, bortkjøring, slått hvert år eller sjeldnere, ev før- og etterbeite, hva slags dyr, antall beitedyr, ev. tidsperioder for beiting. Lauving/styving; tidspunkt, behandling av kvister osv.

Utstyrskrav: Spesielle behov for utstyr til skjøtsel/restaurering.

Oppfølging: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsesplanen. Om det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke artsgrupper så nevnes dette her.

Tilskudd/skjøtelsesavtale: Gi opplysninger om det er søkt midler RMP, SMIL ev andre miljømidler, samt opplys om det foreligger skjøtelsesavtale og hvor lenge den gjelder.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsesplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsesavtaler med mer.